

Szerkesztői iroda:
Nagy-Enyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
a lap szellemi részét illető
közlemények küldendők.

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatként vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
fél évre . . . 2 frt.
negyed évre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit-sorúrt, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bátygádjárt külön 30 kr.

Ügyintézés óra 15 kr.

Képviselőválasztás Abrudbányán.

Báró Kemény Jánosnak Dicső-Szentmártonban történt megválasztása folytán megszűnt az abrudbánya-ve-respataki választókerületben ezelőre alakult pártnak tevékenysége. Feloszlottak a verespatakiak általában, az abrudbányaiak részben Visi Imrét, a „Nemzet” szerkesztőjét, — e másik rész Rhorer Viktor volt képviselőt kívánták megválasztani. — Visi Imrét a szabadelvű párt központi bizottsága, Jókai és Hegedűs Sándor ajánlották; Rhorer pedig legjobban ügyvédi irodájának egyik tagja. A kettő közül a megyei érdekek szempontjából Visi Imre megválasztása volt ohajtandó, már csak kitűnő személyi képessége és a politikai irodalomban elfoglalt kiváló állása miatt is. Rhorer személyi differenciák következtében csoportosult párt vitte.

Visi Imre folyó hó 8-án este érkezett Abrudbányára; pártjának több tagja szívesen várta és fogadta minden feltűnés nélkül. — Este igen csinos koncertben, azután Diószeghy Lajos, az érdemes polgármester által adott vacsorán vett részt. — A Rhorer-párt ugyanaz este alakult meg Boér Béla vezetése s Tabakovicz kereskedő elnökelete alatt, s egy végrehajtó bizottságot küldött ki kebeléből, mely a szavazatok számbavétele után Rhorer meghívását is elhatározta.

Másnap 9-én, délelőtt 11 órakor a városház nagytérben tartotta Visi Imre programbeszédét. Valóban sajnáljuk, hogy gyorsirónk nem volt, ki ezen szépen átgondolt s hatásában az előadás melegsége által meglepő beszédet, mely a közönséget sokszor zajos tetszésnyilvánításokra ragadta, teljesen papírra tudta volna tenni. — Így csak fogyatékosan közöljük egy részét:

Visi Imre programbeszédét annak jelzésével kezdte, hogy ő a szabadelvű párt híve, melynek keretében legjobban érvényesíthetni véli azon aspirációkat, melyeket a magyar állam felvirágzása iránt ő is csak úgy ápol, mint bármely, más párthoz tartozó s annak jelszavaival kérkedő politikus. Meggyőződése, hogy a kockázattal nélkül való előrehaladásnak, a nyomról-nyomra való törekvésnek, mely a sebes szárnyalás merész röptéhez képest lassunak látszhatik, de a mely azért mégis egyedül vezet célhoz, mert egyedül biztos: hazai pártjaink közül a szabadelvű párt a legmegbízhatóbb képviselője. A mult fejlődése bizonyítja ezt. A szabadelvű párt uralma alatt, mely innen-onnan évtizedre tart, Magyarország folyton előbbre halad minden téren s kockázat nélkül. Utal pénzügyeinkre, me-

lyekben az évi hiány közel hetven millióról 11 millióra szállt alá s ez összeg is csupa jóra való beruházásra fordítottatik; utal forgalmi politikánkra, a melynek legutóbbi időben elért sikerei valóságos felszabadították a magyar közlekedési érdekeket az idegen befolyás alól; — utal arra, a mit a jelen korszak a közoktatás terén teremtett s a minek ő nem csupán s nem is első sorban a fényes építkezések körül mutatkozó érdemeit méltányolja, mint inkább azt, hogy minden irányban terjed, a műveltséget, a jólét e valódi és természetes alapját minden irányban terjeszti s közre hat, hogy a jövő generatio e földön műveltebb és így boldogabbak legyenek. E politika folytatását tartja ő a magyar nemzeti politika feladatának. Mikor magyar nemzeti politikát említi, nem ért egyoldalú, túlzó mások jogait elnyomó politikát. A magyar szabadság nem volt oly mécs soha, melynek fényét elálta s elfogta volna az, ki legközelebb áll hozzá: a magyar; a mi szabadságunk nap volt, mely a magasban ragyogott s bevilágított, bemelegített mindent, a mi e földön lakott.

A magyar nemzeti politika az államhoz való ragaszkodás elvét hirdeti, azt kívánja fejleszteni, minden eszközzel érvényesíteni, minden nemzetiségi különbség nélkül. S e politika sikerei kétségbe vonhatatlanok. Az egységes állami akarat és erő eredményeket mutat fel minden téren, csak ne akarjuk azt, a mit az állam alkot, társadalmi téren megromtani. Pedig erre vannak jelenségek. Hallották önök, ugymond, hogy szokták némely politikuskok dédelgetni az iparosok minden vágyát, hogy igérnek nekik oly politikát, a melyek által az árúhoz szükséges nyers anyagot olcsón kapják, magát az árut meg drágán adhatják el. S ha hallották önök, hogy más politikuskok meg — de sokszor ugyanazok is — hogy élesztgetik a földmivelők vágyait, hogy magyarazzák nekik az iparcikkék árai drágaságának elviselhetetlen voltát, hogy kínálják nekik az igéretet zacskóba zárt szelét, mely kieszközi, hogy majd nyers áruikat mesés áron értékesíthessék. S hogy ne legyen elég az ellentét: fölkeresik a tisztviselőt s azt mondják neki: fizetésed túrhelentlen kevés, s fölkeresik az adófizelőt, mondván, hogy adója túrhelentlenül sok; fölkeresik az ügyvédet s panaszzolják, hogy az állam — bagatel eljárással s közjegyzői törvénnyel — kiveszi szájukból a kenyeret; s fölkeresik a perlekedőt és kikelnek a „fosztogatási szabadság” ellen, mit az állam az ügyvédeknek biztosít. A társadalmi rétegek érdekei szembeállításának, ez a politikája nem az ő politikája. Ő nem azt akarja keresni, a mi az egyes osztályokat elválasztja, hanem azt a mi egyesíti.

Áldozni kell speciális, külön érdekeiből mindegyiknek, hogy jusson valami annak is, a mi egy jelentőségű a közjával, hogy jusson valami a hazának is. A polgárok érdeke és a hazáé nem ellentétes, s azért ő e kerület és polgárai érdekeit mindig szívesen gyámolítja. Kifejtéi ezután nézeteit a képviselőházra a most városfeladatok körül s kijelentve, hogy vidéke bányaviszonyaira, választói ohajtásainak meghallgatása mellett kiváló figyelemmel lesz s közlekedési tekintetben s az érdekeknek megfelelőleg fog működni, beszédét a király és a haza elítésével végző.

A bevégzett szép beszéd hatása alatt sűrűn gratuláltak a választók az érdemes képviselőjelöltnek, kiben a képviselőház egyik legjobb és rokonszenvesebb szónokát fogjuk üdvözölhetni.

Este megjelent a Rhorer-körben Incze József volt szélbali képviselő, de beszéde nemcsak nem talált elismerés, hanem még erőlyes visszautasításban is részesült.

10-én a verespatakiak meghívó küldöttségét fogadta Visi; de a Rhorer-párt sem nyugodott tétlenül. Figyelmét kiterjeszté az ifjabb és legifjabb nemzedék lelkes tagjaira, kiket egy elév változatos multu s jelenben meglehetősen súlyos foglalkozásu hazafi kiváló epirttel oktattott be e felkiáltásra: „Él—jen Rhórer Vik—tor!” Nemzeti lobogót ragadott ezután kezébe e kitűnő polgár s az utcákon fel s alá vive seregét, köztetszést okozott. A párt este összegyűlt Rhorer fogadtatására, ki az Aranyos mentén sietett pártja körébe. Éjfélkor érkezett meg, lelkesen válaszolt az üdvözlő szónok beszédére s azután eljenzés, taraczklovések között vonult be a párttanyára, hol jó vacsora várta. A toastokat követő eljenzést a szenge koruak folytatták, mire a taraczkok szóltak — s így az egész város letett a csöndes éji nyugalomról.

11-én szép napra virradtunk. Mig Rhorer látogatásokat tett s lassanként meggyőződött pártja erősségéről, azalatt Visi több abrudbányai előkelő választó kíséretében Verespatak felé haladott. Nemsokára feltűnt a csinos kis banderium s majd a zakatoló stompok közelében a verespatakiak kocsisora, élén Ajtay János, Ebergényi Mózes, Ebergényi Soma stb. — Ebergényi Soma szép beszéddel fogadta a képviselőjelöltet, mire ő — a táj bizarr szépsége, a vidékhez kötött hét százados emlékek s a fogadás szívesége által lelkesítve — mély hatást keltő beszédben válaszolt. Verespatakon a házak ablakai, az utcák tömve valának élénken eljenző közönséggel, — a taraczkok megszólaltak, szóval mozgalmal kép tárult előnkbe. Ebergényi Sándor diszes házában nagyterme fogadta be-

TÁRCZA.

Kerülöm a . . .

Kerülöm a magányt, hol susogó árnyak
Fájó emlékeimhez mulatozni járnak;
Hol sivatag éltam perczeit az óra
Méla ketyegéssel emészti, sodorja.

Kerülöm a helyet, hol vidám az élet,
Hol ajk helyett a szív — s ezzel sem beszélget.
Minden öröm, mosoly, mely szívemet éri:
Egy virágtól fosztja, egy gonddal tetezi.

Kerülöm a rónát, hol száműzött füzek
Bus tekintetükkel végtelenbe űznek;
Berket, hol párjáért sirdogál a gerle,
Érdőt, hol turbékol vadgalamb szerelme.

Kerülöm a kertet, melynek illatárja
Mindent bebalzsamoz s mézkelyhét kitarja
Hol pünköszi rózsza csevegésre készen:
Féltve őrzöm távol tőle szívverésem.

Most is ott van látom, szomorubb, mint régen.
Sugár vesszejével a fűz a kert végén;
Az estvéli szellő játszadozik rajta . . .
Meg-meg czirogatja és a földre hajtja.

Kerülöm a tavaszt, kerülöm a nyarat,
Mert az virágot hoz, itt ki vetett arat;
Napot, óh mert ez is elhagyott, nem szeret,
Vagy irigyemmé lett, mint a rosz emberek.

Vad haraggal ha zug lefosztott ágakon
Az ősznek bus szele. — sajnálva hallgatom;
Nines bokorban nyugta, erdőn pihenése,
Kerülöm az ősz is, nem nyughatom én se!

Havasokra vágyom, hol a fehér lepel
Csillogó gyöngyökkel örök télt ünnepel;
Hol megfagy eltévedt sugára a napnak,
Hol fekete felhők menyedörögve laknak.

Hol reszket az erdő s hajlong, mint egy gyáva,
Mikor a zivatar üstökét megrázza!
Száguldó szél hordva szikla csucsra párnát,
S e szívet hófúvás és felhők takarnák.
Ott kihülne szívem, vagy lenne belőle
Tűzhányó, és izzó láva közt elégne.

Távoli barátok.

— Irta: HILDEBRAND.* —

Hollandi eredetű szabadon NAGY ZSIGMOND.

Leirhatlan érzés és egészen sajátos gyönyör az, ha az ember valamely távoli országból való barátját hosszas elválás után viszontláthatja. Én ezt a gyönyört a maga teljességében élveztem egyszer. Egészen váratlanul lépett szemem elé egy, a kinek öt kerek esztendő előtt sok könnyhullatás közt mondtam Istenhozzádot s a kiről azóta csak nagyon keveset hallottam.

*) Hildebrand, vagy valódi nevén Nicovlaas Beets, Hollandia legnagyobb élő költője, s a par excellence hollandus irmodornak megteremtője. Proza munkáinak legjelentékenyebbje a „Camera Obscura”, melynek egyik képe után készíté e szerény másolatot N. Zs.

A n t a l volt Konstantinápolyból. Tisztes távolság innen!) a Hellespontusig, jámbor olvasó! a mely távolság remélem tisztelettel tölt el mindakettőnk iránt, nekem legalább úgy jó, hogy az engem rendkívül fontos egyéniségge emel, hogy hazámól oly távol is vannak jó barátaim, és mégis . . . mégis . . . én minden barátaimat szívesebben látám itt a mi jó Hollandiánk határain belül!

Hogy az igazat megvalljam, fiatalaságom balgatagságai közé tartozott, hogy oly gyakran estem idegenekkel barátságba. De most, a tapasztalás által bölcsesé téve, mindenkit, kinek kebelében érző szív van, óva intek attól, mert előbb-utóbb út az ók távozásuk órája és elszélednek a világ négy tája felé, a nélkül, hogy egy fájó emléken és egy album-lapon kívül bármit is hagynának magok után. — Nekem vannak barátaim Angliában, a Jó Reménység Fokán, Törökországban, Bataviában, Demeraryban és Surinamban. Néhányukkal, a legkedvesebbekkel, levelezést folytatok, de mit érnek a levelek oly iszonyu távolságból! Nem tudják kellőleg megvilágítani a helyzetet és viszonyokat, a melyben és a melyek között barátaink élnek! Másokról a szerencsés megerkezésről tudósító első levél után soha nem hallottam többé semmit. — A legtöbbet közülök soha sem is fogom viszontlátni; azok rám nézve halottak a nélkül, hogy meghaltak volna. Némelyek még csak azt sem tudják, hogy én gyakran és benső szeretettel gondolok reájuk; és én szeretném, hogy Hildebrand világhírű lenne s az ő munkái az egész világon elterjednének s olvastatnának, hogy így legalább ezt megtudhatnák.

Nem, soha nem kellett volna azt tennem! Bármily jó fiuk voltak is, bármily vonzó volt is társaságuk, bár-

*) Leidentől, a hol Hildebrand a „Camera Obscura”-t kiadta

a választókat, kik között küldöttségi meghívásra Visi megjelenve, Apostol Alajos r. k. plebánus szép üdvözlése után tartalommal, hatásban még kiválóbb beszédet tartott, mint Abrudbányán, folytonos éljenzés s helyeslés között. A választók nagy részének meglátogatása után banquette következett Gyucz kitűnő zenéje mellett. A toastok özöne alig akart véget érni s ezek között tartalommal, hatásban kiváló helyet foglaltak el Visi pohárköszöntői. — Ebéd után a látogatások folytatása következett, miközben nem kis meglepetést okozott, midőn Kremniczy F. Jakab kedves házatól kijöve, pár száz bányász égő mécesekkel képezett két sörfalat s az elhaladó képviselőjelöltet zajos éljenzéssel fogadták.

Az estét Ajtay János vendégszerető házában fényes vacsora s azalatt a bányászok méces menete töltötte és fejezte be.

Nov. hó 12-ike volt a választás napja. A törvényes határidő előtt már jóval ott volt a nagyteremben Szebeni Ferenc, az érdemes választási elnök, várta hogy a Visi pártnak Diószeghy Lajos, Damó Vilmos, Ajtay János, Moldován Lajos, Palfy Samu, dr. Nagy Károly, Rákósy István, Barabás Antal által aláírt ajánlaton kívül mikor érkezik meg a másik ajánlat, hogy a csata megkezdődhesse. — Méltó meglepetést okozott tehát az a körülmény, hogy a Rhorer-tanyák zászlói bevonattak, ajánlat nem adatott be s végül az a hír, hogy Rhorer Vik—tor az éjjel 11 órakor elutazott. Ezt a tényt méltán érdemül jelezhetjük fel pártja vezetői részére, kik ezáltal valóban kellemtelen küzdelemtől mentették meg a választóközön-séget. —

Pontban fél kilencz órakor reggel Szebeny Ferencz vál. elnök Visi Imrét egyhangulag megválasztott országgyűlési képviselőül jelenté ki. — A verespatakiak hosszú kocsisorral közeledtek ezalatt, kemény küzdelemre készen. Mily meglepetés volt reájuk az eléjükbe sietőknek az egyhangu választást tudató híre! Leszállottak kocsijaikról s bevárva a szintén mit sem sejtő „képviselőt“ hosszas éljenzés közben üdvözölték. Hogy erre minő lelkesedés következett — elképzelhetni! A Rákóczy-induló hangjai mellett vonult be a menet s mire Visi szállására ért, — nyomban ott volt hatalmas lobogó alatt a meghívó küldöttség, mely Diószeghy Lajos vezetése alatt képviselői megbízó levelének átvételére hívta fel. Zajos éljenzés között tért meg a menet képviselőjével a városához, hol Szebeny v. elnök képviselői nagy feladatára való figyelmeztetéssel s e bányavidék érdekeinek támogatására tett felhívással átadta a választási jegyzőkönyvet. Visi halálját nyilvánítva a tanúsított bizalomért, kijelenti, hogy élete munkásságát hazája s kerülete javára fogja fordítani legjobb tehetsége szerint.

Délben nagy banquette volt, miközben tömegesen érkeztek az üdvözlő sürgönyök, így pl. Jókaitól, Hege-düstől stb., — s másnap reggel érzékeny bucsut vett az új képviselő azoktól, kik annyi bizalommal és szeretettel fogadták s oly kitarással juttatták ügyét győzelemre.

Itt egyszersmind kénytelenek vagyunk a félrevezetett „Ellenzék“ hamis értesítéseire annyit megjegyezni, hogy a választási harc minden szükségtelen erőszakoskodás mellőzésével történt, s nem igaz azon állítás, miszerint Rhórt még csak be sem eresztették volna Abrudbányára, mi a fennebbiekből is eléggé kitetszik s csak a tudósító szerencsétlen agyában felmerült visio lehetett.

R. d.

mily érdekes a velök való társalgás, bármily megnyerő modoruk, s bármennyire megegyezett is izlésük az én izlésemmel, bizonyos távolban kellett volna őket magamtól tartanom. Jobban meg kellett volna szívemet őriznem, mihielyt észrevettem, hogy abban a barátság növénye kezd sarjadzani, azonnal ki kellett volna azt onnan tépnem és saját érzelmeim ellen sikra szállanom, mint a hogy tenne bizonyára egy értelmes molnárléány, ha szerencsétlenségére azt tapasztalná, hogy egy püspökbe vagy hercegbe lett szerelmes. Akkor sokkal kevesebbszer kellett volna némán hallgatnom ott, a hol ezer kedves és szives szót szerettem volna mondani, mert bucsut venni felettébb nehéz dolog! Akkor nem kellett volna annyiszor bárgyun bámolni magam elé, ha egy gőzhajó tavarepült, vagy egy szekér tovarobogott; s nem kellett volna annyi éjjel ébren átvirasztanom, aggodalommal hallgatva a dühöngő orkán rémes ordítását, s barátaimra gondolva, kik ekkor a tengeren hanyattatának. Nem kellett volna magányos sítáimon oly gyakran megállapodni oly helyeken, ahol megszoktam, hogy valaki legyen velem, a ki most a messze távolban bolyong és nem is fog erre a helyre visszatérni soha. —

Azonban nem dicsérhetem eléggé emlékező tehetőségemet azokért a nagy szolgálatokért, melyeket távoli barátaimat illetőleg tesz nekem. Nem csak neveiket és képeiket idézi időről-időre hűséges pontossággal lelkem elé, hanem egyszersmind ezer meg ezer apró történetek-két, eseményt vázol az emlékezet „camera obscura“-jának kifeszített vásznára.

Különösen a bucsuzás órája áll minden részleteiben hűségesen lelkem előtt: a könny, a kitárt karok, a remegő ajkak, a kényszerített mosoly, a végső szavak, a távolból lobogtatott kendő, az utolsó fordulat és a végle-

Szeretteikért aggodó szülőknek.

A novemberi hidegebb napok beálltával az egész nyáron át országszerte igen kedvező egészségi állapot hazánk több pontjáról közzé tett tudósítások szerint kedvezőtlenül változott s különösen a gyermekek öldöklő dámona, a roncsoló toroklob több helyt felütötte fejét s könyört nem ismerő mohósággal szedi áldozatait. Megjelent Nagy-Enyeden is, hol különben az eddigi tapasztalatok szerint jelentékenyebb járványos elterjedést soha sem nyerhetett, s azon körülmény, hogy a szüret utáni szorgidő kezdetén néhány rozindulatu eset épen a Bethlen-főtanodában, országrészünk legnépesebb tanintézetében is mutatkozott s már halálozást is okozott, szükségessé teszi, hogy a szárnnyra kapott rozsz híreket, melyek szájról-szájra adva rémséges alakot szoktak öltetni, kellő értékükre szállítsuk, illetőleg azon körben, meddig szerény soraink elhatolnak, az aggodó szülőkkel s az érdeklődő közönséggel a dolgok valódi állását megismertessük.

Nagy-Enyeden a heveny betegségek közül a vörheny, vagy ismertebb nevén skarlát egyes elszigetelt esetekben már pár hónap óta mutatkozik, de oly szelid lefolyással, hogy komolyabb megbetegedést csak kivételélen képezett, annyira, hogy pl. az októberben tudomásra jutott 14 eset közül 12 rövid idő alatt felgyógyult s csupán egy vett halálos lefolyást. Hasonlólag a november hó folytán felmerült 5 eset mindenike szintén igen enyhe s mindenik beteg már az üdülés útján van.

A roncsoló toroklob, vagy kevésbé monoton, de eléggé jellegzetes néven, a torokpenész is mutatkozott már októberben is, de enyhén, mert a 3 megbetegedett gyermek közül 2 felgyógyult s csak egy esett áldozatul.

Ezekről kevesen tudtak, s ezért a város hangulata nyugodt volt; a rémület csak e hó 8-ka óta kezd lábra kapni, midőn tudomására jutott a közönségnek, hogy a főtanoda egyik téres, világos, s elég tisztán tartott szobájában egy napon 4 súlyos toroklob mellett még 4—5 könnyebb, de a támadás egyidejűsége miatt aggodalom keltő eset merült fel. Ezen 4 eset közül 2 rövid időn halálos lefolyást vett, 2 pedig már örvendetes javulásnak indult. Ezeket kivül a városban még 6 eset lépett fel egy halálozással, s így szombat estig az egész városban, a főtanodát is természetesen beleértve, összesen 10 volt az esetek száma, ezek közül meghalt 3, felgyógyult 1, gyógykezelés alatt áll 6, kik közül 2 már a javulás útján van. A betegek mindannyian a leg gondosabb ápolást élveztek, többnyire a főtanoda igen tisztán tartott kórházában, a befertőzött szobát kénfüstöléssel s carbolvizes felmosással kitisztították s azóta e szobában, a mint általában az egész tanodában az egészségi állapot megnyugtató, közönséges hurutos toroklobok is csak gyéren fordulnak elő. A város polgármestere a bajról értesülvén, egyelőre a városi gyakorló orvosokat hívta össze tanácskozással véget, kik a körülményeknek megfelelő intézkedésekben megállapodván, kijelentették, hogy 1) ez idő szerint a tanodának, vagy a városi iskolának bezárását nem tartják indo-

gósulnának. Mind, mind érzem még ezt; s aztán ismét látom magam előtt mindazokat a közönyös arczokat, kik a bucsuzáson ott voltak ugyan, de ahhoz semmi közük nem volt. S ismét érzem azokat az érzelmeiket, a melyek feltámadnak a szívben, midőn egy drága barátunk „Isten hozzád!“-ot mondva s utánna málázva visszatérünk a sűrű világra, a mozgalmas utcákba, a nyüzsgő házba s a „mi bajom veled!“ tekintetű társadalomba, ahol mindenkinnek meg vannak a maga barátjai s mindenki halad a maga útján.

Kedves B —! ki most Afrika legdélibb sarkán három emberfaj pulzusát tapintgatod, s a ki már, mint hallom, feleséged leányának menyegyzőjét is megünnepelted, (mert te egy ifjú özvegyet vettél el három kedves gyermekkel, s ott nálatok a leányok már 14 éves korukban férjhez mennek), még most is szemem előtt lebeg leideni válásodnak egész képe, midőn négy évvel ezelőtt a „Colombo“-val elvitorlázandó valál.

Reggeli hat óra volt, mikor a nagy szekér megérkezett, hogy téged Rotterdamba vigyen.

Még látom szobáidat abban a különös rendetlenségben, a mely elváhatlan annak lakásától, a ki egész háztartásával s minden ingó-bingóságával kel utra. A szőnyegot kofferok, ládák, kosarak lepik el. Itt a dajka öltözteti a kicsiny kedves Minát, a ki bámulva, hogy ily korán háborgatják édes szenderegését, még álomtól merev szemecskéivel tétován tekintget maga körül. Ott a tükör előtt feleséged rendezi szép haját s amott egy kofferre állított zsebbeli toilette előtt térdelve, te magad brotvárod szakáladat. A kis Jani (mekkorára nőhetett már!) egészen felöltözve bádög karddal, papir patrontással s fa puskával fölfegyverkezve, teljesen utra készen áll. Mimi és Janka (ugye Janka az, a ki férjhez ment?) kicsiny Lajoskádával

koltnak, 2) hogy a városi tanintézetek s az óvoda a hatósági orvosok által naponta megszemlélendők, 3) a fertőzött lakások táblával megjelölendők s a vagyontalan lakosságnál hatósági költségen is hatósági orvos által fertőtleníkendők, 4) a bejelentés kötelességére az orvos, tanítók, iskolai előjáróságok sat. felhívandók, 5) a temetésekre rendőri közeg küldendő; a szükséges intézkedések végrehajtása végett derék polgármesterünk s rendőrségünk ismeretes erélye kezességül szolgál, hogy a javaslatba hozott czélszerű intézkedések lakosságunk érdekében s annak értelmes támogatása mellett végre is fognak hajtani. Hisszük, hogy éber örködés s a kötelesség odaadó hű teljesítése a közénk férközött álnok ellenséget rövid idő alatt teljesen leverni, valamint azt is reméljük, hogy a közelben, vagy távolban lakó megrémült szülők a jelen helyzetet hiven s leplezetlenül feltüntető sorainkból azon megnyugvást merítendők, hogy a baj távolról sem oly nagy terjedelmű, mint a minőnek a hír bizonyára feltüntetette, meggyőződhetnek továbbá arról is, hogy gyermekeik a szülői tüzhelytől távol sem nélkülözik az éber felügyeletet, a résztvevő szeretetteljes bánásmódot, s ha el nem kerülhető súlyos betegség látogatja meg őket, mind az megtörténik megmentésükre, miű tudomány s gondos ápolás nyújtani képes.

Néhány szó Vizakna kikövezése foganatba veendő ügyéhez.

Ha tekintjük, kedves olvasó, a szomszéd Kis-Csúrt és Kis-Apoldot, mindkettő rang s más tekintetben Vizakna város után áll; de még is mindkettőnek a piacza és fő-uteczán némi kövezés látható, mi kezdete azon tervkivitelének: hogy idővel azok egészen ki lesznek kövezve. Vizaknának ezektől a jelzett ügyekben hátramaradni nem szabad!

Vizaknától egyelőre többet nem kívánunk, mint a megnyitni az említett két községnél lehet látni; sőt megelégszünk a piaczanak körös-körül, fűrdőuteczájának pedig egyik felén a házak mellett legalább egy ölnyi széles kikövezéssel is.

Lehetetlennek tünik ugyan ez most egyelőre sokak előtt, de a lehetetlenség elhárul, ha meghánjuk-vejtük és átgondoljuk hasznosítható városi közbizonyainkat, megtekinjük pénztörzsainkat és aztán magunk közt egy kis számvetést csinálunk. A telekkönyv szerint a piacz termértéke 1 hold és 400 □-öl, a fűrdőuteczáé pedig egy hold 800 □-öl.

A fűrdőuteczának délyugoti részén elkezdve a fűrdőtől egész a piacz'ig a házak mellett kikövezendő volna 250 □-öl, a piaczon pedig 175 □-öl. Mihez hozzávetőleg kellene mintegy 50 kubikól kő és 375 szekér porond.

Az 50 kubikól kő ölit 20 frtjával számítva = 1000 frt. A 375 szekér porond, szekerét 25 krajczárjával véve, = 95 frt 75 kr. A 375 négyyszögöl kövezet lerakása pedig ölit 1 frt 50 krjával számítva = 562½ frt. Összes költség lenne 1658 frt 25 kr.

I. A szükségeselt 50 kubikól kő részint pénzből szerezhetnék be, részint pedig igás marhával bíró polgártársainknak azon szívessege folytán, miszerint az öszön és tavasz-

játszadoznak. Peri barátunk (szegény, ő már elköltözött) izzadra, lihegve hurezol s czepele még mindig egyetmást, s a legutóbb használt dolgokat segít bepakolni. Leghívebb barátod, Bram, kit szokot vidámsága egészen elhagyott; készen áll, hogy benneteket Rotterdamig elkísérjen. Még látom a sarkig tárva-nyitva álló szekrényeket s azokban elsórtan mindenféle tárgyakat, melyek sokkal kisebb értékűek, semhogy az elvitelre érdemesek volnának: egy kávé-és ibrik, egy esorba theascsésze, egy ócska baba, egy megvedlett bárány három lábbal; amott egy pár ócska papucs, kevéssel odább egy kiérdemült „hozentrager“, mellette egy kiszolgált pantalon, Janinak nyugalmazott trombitája s a szegletben egy cifra „maszk“, melyet te Berlinben egy álarozos bálon viseltél, s melyet Bram magával vitt az utra, hogy a gyerekeket mulattassa vele.

A lakásnak felfordult, szorgos és önmagából kikelt képe még szorakoztat némileg bennünket, de a mikor már mindnyájan a szekéren ültetek a kocsis megett, a ki még csak felfogni sem tudta, hogy ti a „Fok“-ra mentek, s elhajtattot azzal a kedves asszonnyal s kedves gyermekekkel: — akkor valami kibeszélhetetlen fájtó érzés fogta el szívemet. A szekér már rég eltűnt tekintetem elől s én még sokáig álltam ott, mint egy legyökerezve gondolatokba mélyedve, s midőn szememeit újra körül hordozám, ki-mondhatatlanul zokon esett, hogy a kőművesek, kurta pipájukkal szájukban, munkára mentek s a tejes parasztok mindenütt a legnagyobb hidegvérűséggel becsengettek, s hogy a kocsis és szekerek újra megkezdtek örök futásukat, de mindenek fölött! mindenek fölött az, hogy éppen búcsú volt, s a vásáros bódék körül vidám sokaság nyüzsgött és hemzsegett. Miért nem jöttök egyszer ti is vissza, a mint Antal tett?!

(Folytatás köv.)

szal, midőn

Orláthról

Viza

lővén, ösz

a helyszin

ölbe 10 sz

még 20 k

folytatásár

II. A to

nem tartoz

a) n

náljak legi

minden é

mi ellen a

zódve —

vezést meg

tudnának

b) A

testülete a

vel ezen ö

kövezésre

c) T

száz forint

tisztelt hat

vagyon od

nánk felel

tetésével n

venni. Mel

dittatnék,

ditaná a k

d) E

lőhely-taxa

alkalmával

három éve

e) D

megye kül

jak és tesz

alaptalan

is a kiköve

f) Le

mintegy 50

a jelzett e

polgármest

ügye megk

tette volt,

Dérsy-féle

az öszön a

hozottot.

a polgárok

g) L

perc se a

a privatuso

eből is be

a kis ver

mezne. —

a sztrig

minden év

bejöne leg

Vann

említett for

kikövezése,

forint bef

A mi

gyok gyöz

vessége és

nagyobb k

hisz a mag

hogy Vizak

vedelme is

fűrdő-utecz

s magok a

Vizak

munkálatot

hogy ok is

Tehá

Vizaknán

tekintetében

Ha t

Károly ura

a már meg

piacza és f

sőt később

Vizak

Mely

36-ik szá

czikkembe

igazításul

hogy Vizak

72 igen es

világítási

szal, midőn dolgok nincsen, egy-egy szekér követ hoznának Orláthról és Keresztényszigetről.

Vizaknán mintegy 350 igás marhával bíró gazda lévén, összesen egy évben 700 szekér követ be tudnának a helyszínére szállítani, a mely mennyiség — 1 kubikölbe 10 szekeret számítva — adna 70 kubikólet. E szerint még 20 kubikól kő maradna a piac tovább kövezése folytatására.

II. A szükségelt 658 frt és 25 krt is előteremteni nem tartozik a lehetetlenség határa közé. — Ugyanis:

a) mivel a fűrdőutaztat nyáron a fűrdővendégek használatát leginkább, azért a fűrdőtaxa (Kuhrtaxa)-ból lehetne minden évben 50 frtot ennek kiközvetítésére utalványozni, mi ellen a fűrdővendégek — teljesen meg vagyok győződve — hogy óvást nem tennének, sőt inkább a kiközvetítést meg is köszönnék, mivel esős időben akkor ki-kit tudnának szállásairól evetni.

b) A juhlegelési pénzből 400 frt a város képviselő testülete által a szegények-alapjára szavaztatván meg, mivel ezen összeg oda sok, ebből is 200 forintot lehetne a kövezésre átszavazni.

c) Továbbá, ha a város évi költségvetésében több száz forint olyan is felvéve, mit ha a vármegyei mélyen tisztelt hatóság jogánál fogva megkérdezné: hogy miért vagy on oda felvéve? lelkiismeretesen egyebet nem tudnánk felelni, mint azt, hogy azért, mivel annak kitöröl-tésével nem akarjuk ránkort némelyek részéről magunkra venni. Mely pénznek, ha csak $\frac{1}{4}$ része is kövezésre fordítottatik, 200 frt volna, mi hasonlóan nagyban előmozdítaná a kövezés tovább halaszthatatlan ügyét.

d) Ezenkívül, már négy éve annak, hogy baromál-lóhely-taxa czimen évenkénti három országos baromvásár alkalmával a piac kiközvetítésére pénz szedetik, ami csak három évet véve is már 300 frton felül növekedett.

e) De minután — legkivált a fűrdőutaztat — a vármegye különböző részeiből Vizaknán átjáró szekerek ront-ják és teszik sokszor sártengerré, nem volna jogtalan és alaptalan eljárás az is, ha 50 frt a vármegyei ut-alapból is a kiközvetítésre fordítottatik.

f) Lehetne köze a d a k o z á s h o z is fordulni; innen is mintegy 50 frt remélhető. Én részemről ezennel 5 frtot a jelzett célra felajánlok. Városunk jóakaratu és szándéku polgármestere, tek. Szöcs József ur pedig még a világitás ügye megkezdése feletti tárgyalásunk alkalmával kijelentette volt, hogy ő lesz az első, aki a piacszertben levő Dérsy-féle telekre a piac kiközvetítése czéljából marháival az öszön a követ hordatni megkezdí és több szekér követ hozatott. — Kihez hasonlóan az intelligencia közül, sőt a polgárok köréből is nyilatkoztak akárhányan!

g) Lehetne a kövezési alapot növelni a kis csepe-rcse azon részének minden évből felfogása is, a hol a privátosoknak is van minden évben felfogott helyök: ebből is beolvyna mintegy 150 frt. — Hasonlóan lehetne a kis vermes is, a mi hasonlóan 200 frtot jövedelmezne. — Vagy ha ezeket nem lehetne felfogni, akkor a sztrigocza rét és a királybírói földeket is lehetne minden évre felfogni, melyekből minden harmadik évben bejöne legkisebb mennyiségben számítva 500—600 frt.

Vannak még más források is, de úgy hiszem a fenn említett forrásokból fedeztetni fog a piac és fűrdőutazta kiközvetítése, hisz már magok a jelzett forrásokból is 1700 forint befoly.

A mi a szabályozásnál segédkezést illeti, meg vagyok győződve a helyi m. kir. tek. sóbányahivatal szivessége és az ügy iránti lelkesültségéről, hogy azt a legnagyobb készséggel fogja ő felkérés után eszközölni, — hisz a magas kincstárnak is jól felfogott érdekében áll, hogy Vizakna emelkedjék, minek történetével a fűrdő jövedelme is emelkednék. Aztán, kik járnak legtöbbit a fűrdő-utaztatban, mint a királyi sóraktárból s óvásárlók s magok a kir. sóbányához tartozók! —

Vizaknán mintegy 20 kőmíves van; a kövezésnél munkálatot mérsékelt díj mellett, meg vagyok győződve, hogy ők is magokra vállalnák.

Tehát kegyes olvasó! akármilyen részről tekintjük is Vizaknán a kövezés ügyét, annak megkezdése és folytatása tekintetében legyőzhetetlen akadályok nincsenek.

Ha tek. Timár Károly ur, Szöcs József és Herepey Károly urak ennek is oly lelkesen az élére állanak, mint a már megtestesült világitási ügynek álltak, akkor Vizakna piaca és fűrdőutaztatja egy pár év alatt ki lesz kövezve, sőt később a többi utcák kiközvetítése is folytatható.

Vizakna városa, itt is

„Mutasd meg, mit vihet ki
Erős szivláng alatt
Az elszántság hatalma,
És az érczakarati!... (Bajza.)

Mely alkalommal nem mulasztatom el a becses lap 36-ik számában kijött „Vizakna világitatni fog“ czimű cikkemhez kedves kiegészítést, némiképen pedig helyre-igazításul a tisztelt olvasó közönséggel örömmel tudatni, hogy Vizakna október 16-tól fogva már valóban világitatik 72 igen csinos lámpa által, melyből 41 darabot szerzett a világitási alap, a többit pedig saját költségükön következő

áldozatkész derék egyének vették: a városi allodium pénztár 6 drbot, a sóbánya hivatal 1 drb, a földalap 2 drb, a ref. egyház 2 drb, Veress Ferencné 5 nsga 1 darab, Timár Károly 1 drb, Kronberg János 1 drb, Szöcs József 1 drb, Budowszky János 1 drb, Köszner Frigyes 1 drb, Meudoich (Nagdecker Lipót) 1 drb, Fronios 1 drb, Gál Ferenc 1 drb, Gligor Máté 1 darab, Herepey Károly 1 drb, Gally Károly 1 drb, id. Reithoffer és Szöcs Sándor 1 drb, ifj. Reithoffer és Ambrus Károly 1 darab, Pávay József és Bunyevác Ferenc 1 drb, Koppány Jánosné és szomszédai 1 drb, Neurirer 1 darab, Dézsy V. Boldizsár 1 drb, Kovács József és szomszédai 1 drb.

A hol a világitás létrehozása egy hó alatt eszközöltetett, ott a kövezés ügye is nem felvetett kérdés, hanem egy néhány év alatt eligazított ügy lesz! — —

Szentkatolnai Bakk Endre.

plébános.

Az első magyar általános nyugdíj-egyesület.

A legutóbbi napok alatt a fővárosi polgárság kebelében s a fővárosi iparosok körének erkölcsi támogatása mellett egész eszében, minden előleges hiú-hó nélkül egy oly egyesület létesült, melynek sikeres működése hazánkra nézve nemcsak hogy felette kívánatos, de bátran mondhatjuk, hogy nagy horderejű s megérdemli, hogy nemcsak a nagy közönség, de a magas kormány részéről is, sőt minden egyes hatóság és testület által teljes mértékben támogatassék; mert célja nem kevesebb, mint a létező társadalmi viszonyok által természetesen teremtett pauperizmus lehető megszüntetése, vagy legalább is a lehető legkisebb arányra való leszállítása. Bátran merjük mondani, hogy azon esetre, ha ezen egyesület célja megértve, országos felkaroltatik, az eddig létező rokon intézmények között úgy humanus, mint nemzetgazdasági szempontból az első helyet fogja kiemelni; mert felfogja karolni magába mindazt, mit más egyes intézmények külön-külön cél gyanánt tűzve ki maguk elé, a jólétre okvetlen szükséges együttességek, a legtöbb egyéniségre nézve elérhetlennek, a rendelkezésre álló anyagi erővel megbizhatatlannak bizonyult. Értjük ez újabb országos intézmény alatt, a legújabb alakult „Első magyar általános nyugdíj-egyesületet“ Budapesten, melynek célja: a nyugdíj-intézményt oly alapon létesíteni, hogy ahhoz a nagy közönség, vagyis az ország lakóinak legszegényebb osztálya is hozzáférhessen, az önségély által megszüntesse mindazon rémes állapotokat, melyeket az aggság, betegség vagy szerencsétlenségéből eredő tehetetlenség a vagyonatlan osztálynál természetesen előidézi szokott, s melynek megszüntetésére vagy elhárítására eddigélő egy a humanizmus, mint pedig az állami gondoskodás elégtelennek bizonyult. Az önségélyezés ez újabb alakja azonban oda törekszik, hogy mindhárom tényezőnek közös együttműködése által, de szükség esetén esetleg egymagában is elérhetővé tegye azt, hogy a munkásközösség hosszú évi fáradozása után végre a kiérdemelt nyugalomra számíthasson anélkül, hogy a nyugalmát lépten-nyomon mások ideiglenes kegyének kelljen tulajdonítani, mely kegynek mulandósága nagy mérvben zavarja a nyugalomnak édes, de egy küzdelmes élet alkonyán méltán megérdemelt érzetét. Mielőtt az egyesület mibenlétét részletesebben ismertetnők, legyen elég annyit mondanunk, hogy annak önfelelődéssel járó vezetését oly polgárok vették kezükbe, kiknek nevük, állásuk s multjuk elég kezeséget nyújt arra, hogy az egyesület létalapja a tehető legjobb kezekre van bízva, s hogy ennek folytán sikeres működése kétségtelen, s már a közeli jövő szolgáland biznysággal arra, hogy vannak még egyének, kik embertársaik jólétét szivükön hordva, idő, munka s egyéb áldozatok árán fáradoznak azon, hogy polgártársaikat, felebarátaikat a nyomor és elhagyottság rémétől lehetőleg megmentsék.

Az első magyar általános nyugdíj-egyesület célja: alkalmat nyujtani arra, hogy bárki is, kor és nembeli különbség nélkül, a lehető legkisebb, de legalább is egyszersmindenkorra befizetett egy forintnyi tőke által ehhez arányosított s 4-től 4000 perzentig emelkedő nyugdíjait biztosíthasson magának, nevének, gyermekeinek, rokonainak vagy másoknak és pedig olyképen, hogy annak élvezete a tőkebefizetést követő 3-ik évi január 1-től kezdve megkezdhető legyen.

Ezen még eddig nem létező s rendkívüli kedvező voltánál fogva lehetetlennek látszó intézménynek könnyebb megérthetése czéljából álljon itt egy példa:

Tegyük fel, hogy az egyesület megalakulásának első évében az egész ország minden társadalmi osztályából (férfi, nő vagy gyermek) összesen csak 1000 egyén lép be tagnak, kiknek mindegyike csak 10 frt tőkét fizetett be egyszersmindenkorra s így tehát mindannyian összesen 10,000 forintot.

Az alapszabályok szerint a takarékpénztárban elhelyezett ezen befizetési tőke első évi kamatja vagyis az esedékessé vált első 400 forint nem fizetetik ki, hanem vagy a berendezési és kezelési költségek fedezésére fordítatik, vagy pedig, ha e czélra szükséges nem volna ez esetben a 10,000 frt tőkéhez csatoltatik; a második évi kamat pedig a 3-ik év folyamán kifizetendő nyugdíjra fordítandó.

Különös figyelembe veendő azonban azon körülmény, hogy a midőn a 2-ik évi kamat a 3-ik év január 1-sejével a nyugdíjélvezők részére folyóvá tétetik, már akkor a különböző kor s testi szervezetű 1060 belépett tagból egy bizonyos szám elhalálozott, mely körülménynél fogva az egész 10,000 frt tőkének nyugdíj gyanánt elosztandó évi 400 frt takarékpénztári kamatja nem fog többé 1000, hanem csak a még életben maradt kisebb számú tagok között befizetésük arányához képest elosztani; s így tovább. E szerint az 1000 tag folytonos elhalálozása következtében a kamatok, illetve nyugdíjat élvező egyének száma évről-évre kisebbedik, míg ellenben a 10,000 frtnyi tőke és kamatja folyton emelkedő, az életben maradt egyesek által élvezett nyugdíjszálalék is évről-évre magasabbra száll, míg végre az utolsó életbenlévő, 10 frtnyi befizetése után életfogytig évi 400 frtot, sőt ennél többet is kaphat.

Különösen jótékony pedig ez egyesület a jövő nemzedékről való gondoskodása által, mert a szegényebb sorsu iparosok, segédek, munkások, cselédek, napszámosok stb. néhány frtnyi befizetéssel nemcsak önmagukról, de még gyermekeik jövőjéről is gondoskodhatnak; sőt maguk a gyermekek is oszonna névnapj újévi vagy más alkalomból kapott hatosaik egybegyűjtése által szert tehetnek oly nyugdíjra, mely elegendő lesz arra, hogy őket aggságuk minden rémétől felmentse.

Ugyanez alapon a keresztszülőknél is meg van adva azon lehetőség, hogy a kisdédekről az eddig szokásos s többnyire belérték nélküli ajándékok ára fejében oly módon gondoskodjanak, hogy azok felserdült koruk idejére bizonyos segélyben, később pedig megölhetőségüket biztosító nyugdíjban részesülhessenek.

Más rokon intézményekkel való összehasonlítás előnye.

1) A biztosítási intézetekkel szemben:

Ezek a legkedvezőbb esetben a befizetések után csak 6—17 perzentig terjedő nyugdíjat biztosítanak s ez utóbbit csakis a 70 éves kor elérével s a mellett a teljes tőkevesztés kikötésével, mely tőke sz illet elhalálozásával a biztosítótársulat tulajdona marad.

Jelen nyugdíj-egyesület, ellentétben ezekkel, a tőkét — az alapszabályokban körülírt felmondár mellett — ismét visszatéríti, a nyugdíjat pedig 4—4000 perzentig, sőt még sokkal magasabbra emelkedhető arányban helyezi kilátásba; s végre a csoport kihalásával, az ezen csoport-hoz legközelebbi soron lévő csoportra száll s így tovább.

2) A takarékpénztári intézetekkel szemben:

A rendszeres takarékpénztári kamatok 4—5 perzent között váltakoznak s a betett tőke bármikor kivethető lévén, sokszor az elpazarlás veszélyének van kitéve.

Ezzel szemben a nyugdíj-egyesület daczára annak, hogy szintén takarékpénztárban helyezi és tőkáját, mégis 4—4000 perzentig terjedhető nyugdíjakat helyez kilátásba s bizonyos korlátozás folytán a tőke kivételét megnehezítvén ezáltal az időközi kivétel és elküldését majdnem lehetlenné teszi.

3) A nyugdíj-intézetekkel szemben:

Más nyugdíj-egyesületek rendszerint csak bizonyos társadalmi osztályok (többnyire hivatalnokok) számára vannak alakítva, minél fogva a közönség túlnyomó része a nyugdíj élvezetéből ki van zárva; sőt a nyugdíj-élvezők is csak hosszú évek után s többnyire munkaképтелenség esetében vehetik azt igénybe, időközben pedig az arra való igény, valamely vétség vagy mulasztás folytán teljesen veszeadóbe mehet.

Jelen nyugdíj-egyesületnél azonban mindenki egyaránt résztvehet a nyugdíjban s jogai erre vonatkozólag bármily körülmények között is épségben maradván, sorsa nem függ mások egyoldalú fellegásától vagy éppen önkényétől.

Ezenkívül a nyugdíjra igény tartható hivatalnokok is, nyugdíjaztatásuk esetére tényleges fizetésüknél nagyobb nyugdíjat soha sem biztosíthatnak maguknak, sőt fizetésük minden pótlékától (lakbér stb.) elesnek; holott jelen egyesületnél a nyugdíj nagyságát befizetett tőkéje által mindenki maga határozhatja meg, s így tehát a másutt élvezendő nyugdíjához szükséges pótlékok is megszerezhetik. Azért tehát:

Segíts magadon s az Isten is megsegít!

CSARNOK.

Naplóm ből.

Berlin, 1884. október hava.

(Folytatás.)

Budapestet azonban csak másnap látók igazán; és én most, több nagy városnak megozása után is, azon édes tudattal emlékszem vissza, hogy a „Dunator“ és „Sugárut“ csak Budapesten van. A fásított utcák és csinos terek nagyon kellemesen hatnak a szemre. Szobrokban szintén oly gazdag Budapest, hogy számra nézve tán győzne Berlin felette, de szépségre aligha!

Aztán a Margit-sziget paradicsoma! Az ember a mythologiai nympháinak hazájában képzelet magát a szebb-

